FUNDA ŞENOL

Anneannemin Söylemediği Şarkılar

FUNDA ŞENOL 1970 Ankara doğumludur. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nden mezun olduktan sonra bir süre basın sektöründe çalıştı. Lisansüstü eğitimini iletişim sosyolojisi alanında tamamladı. 1994 yılında Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2010 yılından 2017 yılına kadar Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak çalıştı. Başlıca ilgi alanları, gazetecilik uygulamaları, iletişim sosyolojisi, kent sosyolojisi, basın tarihi, toplumsal cinsiyet çalışmaları ve sözlü tarih çalışmalarıdır.

Doktora tezi, *Yabanlar ve Yerliler: Başkent Olma Sürecinde Ankara* adıyla İletişim Yayınları tarafından basıldı (2003). Birçok makalesinin yanı sıra derleme çalışmaları da vardır: *Sanki Viran Ankara* (İletişim, 2006), *Cumhuriyet'in Ütopyası: Ankara* (AÜ Yayınevi, 2012), *Kenarın Kitabı: "Ara"da Kalmak, Çeperde Yaşamak* (İletişim, 2014), *İcad Edilmiş Şehir: Ankara* (İletişim, 2017), *Aynanın Önünde, Cımbızın Ucunda: Kuaför Kitabı* (İletişim, 2017), *Alışın Her Yerdeyiz! Mahcup Feministlerden Feminist Aktivistlere* (Sevgi Uçan Çubukçu ile birlikte, Dipnot, 2024). Kendi yazılarından oluşan *Anneannemin Söylemediği Şarkılar* ise 2025 yılında İletişim Yayınları tarafından yayımlandı.

İletişim Yayınları 3625 • Bugünün Kitapları 307
ISBN-13: 978-975-05-3912-1
© 2025 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
1. Baskı 2025, İstanbul

EDİTÖR Melike Işık
KAPAK Suat Aysu
KAPAK FOTOĞRAFI Funda Şenol'un kişisel arşivi
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Funda Dörtkaş

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44870
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6/41
Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6
Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

FUNDA ŞENOL

Anneannemin Söylemediği Şarkılar

iletişim

Tuna'ya ve Umut'a...

İÇİNDEKİLER

Başlarken 9

Maziye Bir Bakıver

Anneannemin Söylemediği Şarkılar 15
Anneyi Affetmek! 19
Âdet Kanına Özgürlük! 23
Annemin Yağı 28
Annemin Karnıyarık Tenceresi 34
Duygu Asena ile Kadınlığın Keşfi 37
***Küçük Kadınlar*'ın Jo'su olmak** 42
Üç-Beş "Uygunsuz" Kitapta Türkiye Tarihi 46
Küçük Şeylerin Tanrıçası 51
Otobüsün Kadın Yolcuları 54
Babamın Terekesinin Düşündürdükleri 58

Hayat Bilgisi

Eve Dönen Erkek 67
Kahve Köşeleri 72
Açık Oturan Adamlar 77

Solgun Demokrat 83
Pavyon: İma ve Vaat 88
Sıkıntı Yok! 94
Recep İvedik Olmak! 98
"Benim Kadınım" ve Başkalarınınkiler 102
Haram Süt/Helal Süt: Sütannenin Zor Seçimi 106
Çalıkuşu Feride'nin Feracesinden Çıkan Kadınlar 113
Dişil Enerji Dedikleri Ne Ola ki? 120
Türkiye Kaşlarını Keşfederken... 125
Hafif Kadınlar 130
Sandık Lekesi 133
Genelevin Enkazında Kimler Kaldı? 138

Bana Göre Siz...

Adalet: İntihar Etmeyeceksek İçelim Bari! 145
L'Azros: Filolojik Kafaya Sahip Bir Kadın 153
Ankara'daki Kedili Adam 159
Bizi Bul Didar Abla! 166
Bu Genç Kız Artist Olmak İstiyor 171
Bir Ülkenin Hıçkırığı: Kerime Nadir 177
Türkiye'ye Göbek Attıran Adam: Kudret Şandra 183
Hep 25 Yaşında: Melek Kobra 188
Edebiyat Âlemine Düşen Yıldırım: Nahid Sırrı Örik 195
Nezim'in Sabahları 200
Cumhuriyet'in ve Nimet'in Çocukluğu 205
Hikâyelerinin Kahramanı Olan Bir Yazar: Selçuk Baran 212
Selim Sırrı Tarcan: Bedeni ve Zihni Terbiye Etmek 219
Babıali Yokuşu'nda Kadın Olmak: Türkan Türker 225
Edebiyatın Mahcup Delikanlıları ve Ülkü Tamer 231

Başlarken

Bu yazılar, zaten çok sevdiği ve meslek edindiği okumayı, yazmayı ve anlatmayı direnme biçimine dönüştürmüş birinin kaleminden çıktı. "Bu Suça Ortak Olmayacağız!" bildirisini imzalamış olmak bahanesiyle 2017'de üniversiteden ihraç edilmem, benim için bir işin, mesleğin değil, yaşam tarzının kaybı anlamına gelebilirdi. Buna izin vermedim. Benim durumumdaki çoğu meslektaşım ve kamu emekçisi gibi, eskisinden daha çok çalıştım, ürettim ve zapturapt altına alınmaya çalışılan akademiyi sokağa yayan akademisyenlerden biri olmaya çabaladım. Bunu yaparken neşeyi de yedeğime aldım.

Bu çabanın tezahürlerinden biri, yaklaşık sekiz yıl *gazete-duvar*'da ve başka dijital mecralarda yazdığım yazılardı. Her ne kadar yazmak rahatça ve severek yaptığım bir eylem olsa da, bu kadar yıl düzenli yazmak, babamın tabiriyle "yokuşlarda ter dökerek, inişlerde tırnak sökerek" mümkün oldu. Zorlu kısmını bir yana bırakırsak, herkese, her şeye, hatta kendinize anlamak ve anlatmak niyetiyle daha dikkatli, daha yakından, daha özenli ve bu kez de Nâzım'ın tabiriyle,

"bir çocuk gibi şaşarak" bakmanıza vesile oluyor yazınsal üretkenlik. Üstelik benim gibi "özel olan politiktir" şiarına inanmış biriyseniz, kendinizi, yakın çevrenizi anlatırken mahrem sayılanın sınırlarını ihlal ediyor, kimi yakınlarınızı küstürmeyi ve az da olsa okurdan sitemler, hatta hakaretler işitmeyi göze alıyorsunuz. Evet, okurla da iletişiminiz oluyor. Ne de olsa yazılarınızın altına gönlünüzle bir iletişim bilgisi bırakıyorsunuz. Pek sevdiğim ve kitapta portresini çizmeye çalıştığım Nezim'in (Nezihe Meriç) ifadesiyle "köpüğünüzü kaçıran" geribildirimleri saymazsak, sizden çıkan ve nereye gideceği belli olmayan fikir ve hislerin karşılıklı umut verici, göz yaşartıcı, avutucu, dayanışmacı ve güçlendirici mesajlara dönüştüğünü görmek çok şeye değer. Başka dünyaların seslerini duymaya çocukluğundan beri hevesli biri olarak, benimkinden farklı tecrübeleri öğrenmek, fikir ve hisleri işitmek de cabası...

Çoğunluğu *gazeteduvar* ve birkaçı başka mecralardaki yazılarımdan derlenen bu kitabı hazırlamaya, *gazeteduvar* kapandıktan sonra karar verdim. Okurların, yakın çevremin yüreklendirici yaklaşımının yanında, yaşadığım çağa dair bir kayıt bırakmak arzusu da etkili oldu kararımda. Kitaba *Anneannemin Söylemediği Şarkılar* adını vermek istedim. Hem anneannem karakterimin oluşmasında etkili bir figür olduğu hem de kitabın ilk yazısında anlattığım ve diğer birçok yazının da ilhamı olan hikâyesi bu topraklardaki birçok kadınınkine teyellendiği için... Onun öğrenmek zorunda kalıp söylemediği şarkılar hem eril düzenin cebrine hem de buna direnmenin yollarına gönderme yaptığı için... Kitaba almayı tercih ettiğim yazıların tümü bu minvalde ilerliyor. Anneannemin kapaktaki fotoğrafı ise belli belirsiz tebessümüne rağmen, hayata karşı bir başına, güçlü ama sert duruşunu layıkıyla yansıtıyor.

Üç bölümlük kitabın "Maziye Bir Bakıver" başlıklı ilk bö-

lümünde kişisel tecrübelerimi, yıllar içinde türlü kimliğe bürünme serüvenimi anlatırken, okurla hemdert olma muradıyla yola çıktım. Kişisel hikâyem, hepimizinki gibi toplumsal dönüşümlerin izlerini takip ediyor. Bunun yanı sıra, ailemde ve yakın çevremdeki "küçük şeylerin tanrıçası" olan ya da eril düzenin bekçisi kılınmış kadınlarla halleşiyor. Dünya ilk gruptaki kadınların yüzü suyu hürmetine dönüyor. İkinci gruptaki kadınları ise anlamaya çalıştım, ama affettim mi? Hayır!

"Hayat Bilgisi" başlıklı ikinci bölümde, çoğunlukla erkeklik halleri üzerine anlatılar yer alıyor. İlk bölümden farklı olarak kişisel tecrübelerden ziyade gözlemlerin, kulak kabartmaların, okumaların, izlemelerin ürünü bu yazılar. Kafelerde, kütüphanelerde, dersliklerde, toplantı salonlarında, ara sokaklarda, gece trenlerinde, bekleme salonlarında, duraklarda, parklarda, kahvehanelerde, okul ve hastane koridorlarında, şehirlerarası otobüslerde vb. karşılaştığım tiplerin kelimelerle çizilmiş, biraz da karikatürize edilmiş profilleri...

Son bölümde ise "Bana Göre Siz..." başlığıyla, bende merak uyandıran, tanımaya değer bulduğum isimleri; otobiyografileri, anıları, günlükleri ve onlar hakkında yazılanlardan yola çıkarak kendi zaviyemden anlatıyorum size. Onlara kulak verdiğimde duyduklarımı paylaşıyorum. Belli mi olur, merak eder okursunuz bahsi geçen metinleri siz de... Siz farklı şeyler duyacaksınız belki.

Yazıları yayıma hazırlarken editörüm Melike Işık yerinde öneriler yaptı. Hiç yan yana gelmememize rağmen elini omzumda hissettim. Var olsun! Eh o zaman son bölümde sevgiyle yâd ettiğim Ülkü Tamer'in dizelerinden aldığım ilhamla bitireyim: umarım geceleyin karanlıkta suya attığım sesim, size ulaşırken türkü olur.

Maziye Bir Bakıver

Anneannemin Söylemediği Şarkılar

Anneannem, 20. yüzyılın başında, Niğde'de hali vakti yerinde bir ailede doğup büyümüş, kendi kuşağından çoğu genç kız gibi 14 yaşında, hiç tanımadığı, kendisinden büyük bir adamla evlendirilmiş, üç çocuklu bir duldu. Daha doğrusu, ben doğduğumda hovardameşrep, kendi deyişiyle "kendine Müslüman, el iyisi" kocası sirozdan öleli çok olmuştu.

Oldum olası dindar bir kadındı. Çocukluktan başlamıştı ibadete. Böyle bir kadının (kadın demeye de dilim varmıyor, çocuğun diyelim) kısmetine demlenmeyi, meşk etmeyi, işveyi, cilveyi ve kadınları seven bir adam düşmüştü. Ağzından dua eksik olmayan, namazında, niyazında anneannem, dedemin zoruyla ut çalmayı ve birçok şarkıyı öğrenmişti; dedem içki sofrasına oturduğunda ona eşlik etsin diye... Ona baba evinde belletilen kadınlık bilgisine meşk etmek dahil değildi haliyle. Bambaşka bir dünyanın, kültürün, hayat tarzının ortasına savrulmak onu ne kadar incitmiş, onurunu ne kadar kırmıştır kim bilir. Bir arkadaşım, akrabası olan 80 yaşındaki bir kadının evlilik tecrübesini anla-